

Predmet: Mitrović Radoslav i drugi – slučaj Suva Reka/Suharekë
Broj predmeta: K.V. br. 2/2006

Glavni pretres: 4.06.2008.

Izveštaj: Nataša Kandić i advokat Dragoljub Todorović, punomoćnici žrtava

Saslušanje svedoka Božidara Delića

U martu 1999. godine bio je komandant 549. motorizovane brigade Prištinskog korpusa. Prištinski korpus je bio stacioniran u Prizrenu, a manjim delom u Đakovici/Gjakovë. Komandant Prištinskog korpusa bio je general Vladimir Lazarević i on mu je bio nadređeni starešina. Komanda Prištinskog korpusa se nalazila u Prištini, u neposrednoj blizini hotela *Grand*. Zona odgovornosti 549. motorizovane brigade zahvatala je reon od državne granice prema Republici Albaniji i to od karaule *Mitar Vojinović* pa na jug do karaule *Deva* i karalue *Qafa Krushik*, karaule *Liken* i do tromeđe državne granice Albanije, Makedonije i SR Jugoslavije. U njegovoj zoni odgovornosti bilo je područje Suve Reke/Suharekë i Orahovca/Rahovec. Postoje mirnodopska i ratna zona odgovornosti. Mirnodopska zona odgovornosti obuhvata veću površinu državne teritorije nego ratna zona. I u jednoj i u drugoj zoni odgovornosti bila je Suva Reka/Suharekë, dok Orahovac/Rahovec nije bio u njegovoj ratnoj zoni. Sedište njegove brigade bilo je u Prizrenu.

Krajem oktobra 1998. godine na Kosovo i Metohiju je došla misija OEBS-a. U septembru i oktobru su završene protiv-terorističke operacije i situacija je bila mirna, a broj incidenata i na državnoj granici i na teritoriji bio je vrlo mali. Vojska i policija su držale veliki broj punktova na raznim saobraćajnicama. Po sporazumu sa misijom OEBS-a, krajem oktobra i početkom novembra 1998. vojska i policija su se povukle sa brojnih lokacija, tako da je vojska zadržala samo tri lokacije van graničnog pojasa. Međutim, krajem novembra, u decembru 1998, i januaru i februaru 1999., povećao se broj terorističkih akcija i incidenata koji su se dešavali iz dana u dan, tako da su morali da intervišu mimo sporazuma sa OEBS-om. Posebno u februaru i martu 1999. posle direktnog napada na granicu ili na jedinice na teritoriji Kosova, morali su da vode borbu sa teroristima. Misija OEBS-a nije pravila problem kad se intervenisalo na granici, ali su imali primedbi kad se radilo o intervencijama vojnih i policijskih organa u dubini teritorije. Zbog toga su odnosi sa misijom OEBS-a početkom marta prilično zahladneli, a optužbe sa njihove strane bile su sve češće. Na dan 20. 03. 1999. godine došlo je do povlačenja misije OEBS-a, a 23. 03. 1999. teritoriju Kosova su napustile i humanitarne organizacije. Tada je bilo jasno da će doći do napada na Jugoslaviju i oni su zaista počeli 24. 03. 1999. oko 20.00 časova bombardovanjem teritorije Jugoslavije od strane NATO avijacije.

Ne zna tačno kog datuma, ali 22. ili 23. 03. 1999. bio je u Prištini na poziv komandanta korpusa. U Prištini je bio i potpukovnik Mitrović i drugi predstavnici MUP-a. Dobili su zadatak da, čim počne agresija, prvenstveno vojska mora da osigura državnu granicu, a deo vojnih snaga, u sadejstvu sa MUP-om, dobio je zadatak da neutrališu terorističke snage koje su im se nalazile iza leđa. Zadatak je trebalo ispuniti za dve nedelje. U njegovoj zoni odgovornosti su se nalazile dve terorističke zone: zona *Pashtrik* i zona *Dukagjini* sa više brigada terorista.

Nije postojala nikakva *združena ili zajednička komanda* vojske i policije. Svedok je u Hagu video 17 dokumenata izdatih od marta do maja 1999. godine, koji su u svom zaglavlju imali broj dokumenta i naziv *zajednička komanda*. Ti dokumenti su urađeni u skladu sa vojnim pravilima i propisima, ali nisu imali potpis. On je ta dokumeta dobio iz komande Prištinskog korpusa. Za

njega nije bio problem što je u zaglavlju tog dokumenta pisalo *zajednička komanda*, jer su svi ti dokumenti bili zavedeni i overeni u komandi Prištinskog korpusa. Naređenje za borbena dejstva izdavao je Prištinski korpus. Pošto jedinice MUP-a ne bi prihvatile da izvode borbena dejstva po naređenju Prištinskog korpusa, to je na tim naređenjima, koje je izdavao Prištinski korpus, stajalo da ih izdaje *zajednička komanda*. Ta naređenja su dostavljana Štabu MUP-a u Prištini, odakle su upućivana dalje jedinicama. Za MUP je to bilo prihvatljivo, s obzirom da je pisalo da je to nešto zajedničko. Vojska je znala da ta naređenja dolaze iz Prištinskog korpusa, bez obzira što stoji *zajednička komanda* i ta naređenja su izvršavana. Da bi nešto bilo *zajednička komanda* ono mora da ima svoju organizaciju i formaciju, da ima svoj štab, kancelariju, pečat. Ništa od toga nije postojalo. Jednostavno, naređenja je izdavao Prištinski korpus i na njemu je stajalo zaglavlje *zajednička komanda*, to je dostavljano štabu MUP-a u Prištini i vojnim jedinicama na terenu. Po tim naređenjima postupale su i vojska i policija.

549. motorizovana brigada Prištinskog korpusa imala je zadatak da izvodi borbena dejstva u trouglu Suva Reka/Suharekë-Orahovac/Rahovec-Prizren. U toj zapovesti Prištinskog korpusa tačno je navedeno koje jedinice Prištinskog korpusa učestvuju u određenim aktivnostima i gde. U toj naredbi Prištinskog korpusa nisu postojali konkretni zadaci jedinica MUP-a i one se ne pominju. Međutim, svedok je 24. 03. 1999. izvršio koordinaciju sa pukovnikom policije optuženim Mitrovićem, komandantom 37. odreda PJP. Ta koordinacija podrazumeva da se komandanti sa svojim starešinama na osnovu karte dogovore koja će jedinica da dejstvuje u kom pravcu. U okviru njegove brigade delovao je 37. Niški odred PJP, čiji je komandant bio optuženi Mitrović i 23. odred PJP, Novosadski odred.

Svedok je u okviru svoje brigade imao borbenu tehniku koju optuženi Mitrović nije imao, pa je on pravio plan artiljerijskih vatri, plan veze i plan sadejstva sa 37. odredom, a radio je i kodiranu kartu. Kodirana karta podrazumeva upotrebu šifre i to, umesto da se kaže da je jedinica krenula u napad, kaže se samo jedna unapred ugovorena reč npr. *šuma, kamen, izvor*. To se radilo da neprijatelj ne bi mogao da sazna šta se preduzima.

Tog 24. 03.1999., brigada je napustila kasarnu, a MUP je takođe imao jedan objekat u krugu kasarne koji je napustio u isto vreme kad i vojska.

Nakon koordinacije na terenu sa Mitrovićem, u skladu sa svojim specijalnostima i različitim zadacima, krenuli su da blokiraju teritoriju koja je omeđena gradovima Prizren-Suva Reka/Suharekë-Orahovac/Rahovec. Sve jedinice su ujutru 25. 03. 1999. u 6:00 sati morale da budu na svojim mestima. Borbenu grupu pet iz sastava brigade, u pravcu Suve Reke/Suharekë, vodio je potpukovnik Konjikovac. U sastavu te borbene grupe bilo je 180 ljudi. Grupa je krenula iz Đinovaca/Gjinovc, preko reona Široko/Shirokë, da bi kroz Suvu Reku/Suharekë prošla oko 4:40 časova na pravcu sela Reštane/Reshtan i to 25. 03.1999.. Borbena grupa pet je trebalo da se, od sela Reštane/Reshtan preko sela Studenčani/Studenčan i Samodrež/Samodrezh, spoji sa borbenom grupom šest, koja je dejstvovala iz pravca Orahovac/Rahovec-Velika Kruša/Krusha ë Madhe-Zočište/Zozishte. Borbena grupa pet sadejstvovala je sa tri čete 37. odreda, a borbena grupa šest sa dve čete 37. odreda pukovnika Mitrovića, kojima je komandovao njegov zamenik major Grujić. Bio je na radio vezi sa pukovnikom Mitrovićem i poznato mu je da je njegovo komandno mesto bilo u naselju Široko/Shirokë, u upravnoj zgradi preduzeća *Metohija vino*.

Negde oko 18:00 časova, obustavljena su borbena dejstva i svi su bili obavezni da ostanu na osvojenim linijama. Tog 25. 03. 1999. oko 20:00 časova, obavešten je da je bombardovana kasarna i objekat MUP-a u okviru kasarne, te da je poginuo jedan vojnik i jedan čovek iz jedinice pukovnika Mitrovića. Sa Mitrovićem se čuo i on mu je rekao da je obavešten da je pogođena njegova zgrada u krugu kasarne. Odmah je otišao do kasarne i tamo se zadržao oko jedan sat, a zatim je prenoćio u *Domu vojske*. Sutradan 26. 03.1999. u jutarnjim časovima, ponovo se čuo sa

Mitrovićem i on mu je rekao da će doći u Prizren. Po njegovom mišljenju Mitrović je za Prizren krenuo nešto pre 9:00 sati. Sa Mitrovićem se čuo i dok je bio u Prizrenu 26. 03. 1999. a misli da se on iz Prizrena u Suvu Reku/Suharekë vratio 26. 03.1999. popodne. Nikad ga nije pitao gde se nalazi. Prvi put su se videli 27. 03. 1999. oko 10:00 sati, kada su se spojile peta i šesta borbena grupa i kada je intenzitet borbi bio mnogo niži.

Poznato mu je da je bilo iseljavanja albanskog stanovništva i on je 24. 03. 1999. video veću grupu Albanaca koja je išla prema graničnom prelazu. To mu je poznato, jer su njegovi vojnici iskopali asfalt i uz državnu granicu postavili protiv-tenkovske i protiv-pešadijske mine sve do sela Žur/Zhur. Njega su zvali da razminira taj granični prelaz jer ima dosta Albanaca koji žele da pređu granicu. Onda je on naredio da se sa desne trake tog puta izvade mine, pa je veća grupa Albanaca 24. i 25. 03. 1999. prešla granicu prema Albaniji. Bežali su zbog bombardovanja. Osim te grupe koju je video 24. i 25. 03. 1999., svedok je viđao i druge kolone Albanaca koji idu iz Prištine/Priştinë, Peći/Pejë, Mališeva/Mališevë prema granici sa Albanijom. Kod razbijanja terorističkih snaga nisu imali zadatak da raseljavaju albansko stanovništvo. Na suđenju u Hagu Milutinoviću i drugima, video je dokument koji predstavlja naredbu za iseljavanje albanskog stanovništva koju je potpisao Zurapi, načelnik Generalštaba OVK. Nije bilo paljenja kuća, pljačkanja prodavnica i drugih objekta koje su držali Albanci. Međutim, u pojedinim selima teroristi su koristili kuće, prodavnice, pa čak i džamije, kao utvrđene objekte. Ti objekti su predstavljali legitimni vojni cilj i po njima se deštvovalo.

Svaka jedinica ranga bataljona vodi ratni dnevnik i sačinjava operativne borbene izveštaje, koje piše operativni dežurni. Svedok je pisao analizu dejstava 549. brigade na uništenju šiptarsko-terorističkih snaga (ŠTS) u reonu Retimlja/Reti i na deblokadi komunikacijskih pravaca Suva Reka/Suharekë-Orahovac/Rahovec. Svoju analizu dostaviće sudu. Na predočavanje ratnog dnevnika od strane predsednice Veća, svedok je rekao da je taj dokument prvi put video u Hagu i da je to u stvari ratni dnevnik oklopnog bataljona u sastavu njegove brigade.

Nije postojala teritorijalna odbrana na području Prizrena, već vojno-teritorijalna komanda u Prizrenu. Postojali su vojno-teritorijalni odredi i u Prizrenu i u Suvoj Reci/Suharekë. Izraz Teritorijalna odbrana nije korišćen zbog negativnog iskustva iz prethodnih ratova, gde se republička TO pretvorila u komponentu koja se suprotstavila saveznoj vojsci.

U martu 1999. nije prolazio kroz Suvu Reku Suharekë, već tek negde u aprilu. Poznato mu je da su pripadnici 37. odreda PJP i pukovnik Mitrović nosili maskirne zelene uniforme slične vojnim, nalik NATO uniformama.

U kasarnu u Prizrenu nisu dovoženi leševi civila ubijenih 26. 03.1999. u piceriji u Suvoj Reci Suharekë. Poznato mu je da se mesto koje se zove *Strelište* nalazi između sela Ljubižde/Lupizhde i sela Koriše/Korishë. Ono je intenzivno korišćeno za obuku i gađanje do marta 1998. Posle toga, obuka vojnika na Kosovu i Metohiji nije izvođena. Što se tiče mesta *Dubrište*, to je bila gradska deponija za grad Prizren i nalazi se preko puta vojnog strelišta. Nije čuo ni za kakve masovne grobnice, ni na *Strelištu*, ni za *Dubrištu*. Za stradanje porodice Berisha čuo je tek posle rata i to nakon dosta vremena.

Pitanja punomoćnika

Punomoćnica oštećenih Nataša Kandić pitala je svedoka, da li je, u vezi sa akcijom deblokiranja puta Orahovac/Rahovec-Suva Reka/Suharekë, izdao zapovest o formiranju sabirnih centara, s obzirom da jedan svedok u toku suđenja rekao da je takva zapovest postojala. Svedok je izvadio iz torbe zapovest i pročitao je pred sudom. Iz te zapovesti se vidi da je zarobljenike trebalo privoditi u sabirališta u upravnoj zgradi *Metohija vina* i u jednoj kući u selu Mala Kruša/Krushe ë Vogel. U zapovesti se naređuje da se pripreme uslovi za prijem zarobljenika na te dve lokacije.

Ta zapovest je 24. 03. 1999. preneti komandantima u sastavu brigade kojom je svedok komandovao. Međutim, nije bilo privođenja zarobljenika, ni u upravnoj zgradi *Metohija vino*, ni u Maloj Kruši/Krushe ě Vogel. Punomoćnica je postavila pitanje kako su formirana ta sabirališta, kako su pripremljena i kakvi su bili uslovi u njima. Takvo pitanje predsednica Veća je odbila. Punomoćnica je objasnila da je vrlo važno pitanje da li su uslovi u tim sabiralištima bili u skladu sa standardima međunarodnog humanitarnog prava. Međutim, i to pitanje predsednica Veća je odbila.

Predsednica Veća je bez razloga odbila oba pitanja, jer u situaciji kad je nesporno da su otvoreni sabirni centri, da je zapovest o njihovom formiranju i stvaranju uslova u njima izdao svedok, bilo je neophodno raspraviti sve okolnosti o tome kakvi su uslovi obezbeđeni i da li su oni u skladu sa međunarodnim standardima.

Fond za humanitarno pravo